

2. MEZINÁRODNÍ OCHRANA A AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ

Průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

Správním orgánem rozhodujícím ve věci v první instanci je Ministerstvo vnitra ČR (odbor azylové a migrační politiky - OAMP). Ministerstvo vydá zpravidla do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. Toto rozhodnutí je pravomocné dnem předání. Proti pravomocnému rozhodnutí Ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v den podání žaloby. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, a má-li žaloba odkladný účinek, nebo je tento soudem přiznán v konkrétním případě, nemůže být cizinec z území České republiky do ukončení soudního řízení vyhoštěn. Proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany má cizinec dále právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, která má až na výjimky již ze zákona odkladný účinek. Rovněž po dobu soudního řízení o kasační stížnosti tak nemůže být cizinec z území České republiky vyhoštěn.

Ministerstvo vnitra ČR provozuje pro žadatele o mezinárodní ochranu a poživatele mezinárodní ochrany (azylanty a osoby s udělenou doplňkovou ochranou) tzv. azylová zařízení. V přijímacím středisku je cizinec povinen pobývat po určitou zákonem stanovenou dobu (za účelem provedení identifikačních úkonů, sepsání žádosti o azyl, lékařského vyšetření apod.). Přijímací střediska se nacházejí v obci Zastávka, okres Brno – venkov, a na Letišti Václava Havla Praha, Ruzyně. Cizinci mohou požádat o mezinárodní ochranu i v záchytném zařízení pro cizince v Bělé pod Bezdězem, okres Mladá Boleslav. Pokud není zákonná překážka (žadatel je v záchytném zařízení pro cizince, věznici, popřípadě v nemocnici), je žadatel přemístěn do pobytového střediska, nebo se na základě schválené žádosti může ubytovat v soukromí. Pobytová střediska slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany. Pobytová střediska se nacházejí v obcích Havířov, okres Karviná, a Kostelec nad Orlicí, okres Rychnov nad Kněžnou. Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byla udělena mezinárodní ochrana. Integrovaná azylová střediska se nacházejí v Brně, okres Brno-město; v České Lípě, okres Česká Lípa; v Jaroměři, okres Náchod; a v Ústí nad Labem - Předlicích, okres Ústí nad Labem.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 2-1. Řízení o mezinárodní ochraně v roce 2012

Údaje o počtech rozhodnutí zahrnují všechna rozhodnutí, tedy i rozhodnutí vydaná v případech nezletilých účastníků řízení, jejichž jménem podává žádost o mezinárodní ochranu jejich zákonný zástupce. Celkový počet rozhodnutí není prostým součtem druhů rozhodnutí uvedených v tabulce, ale zahrnuje ještě další typy rozhodnutí (např. rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany), kterých je ale v celkovém srovnání minimum.

Tabulka 2-2. Řízení o žalobách ve věci mezinárodní ochrany u krajských soudů v roce 2012

Od 1. 1. 2003 mohou žadatelé o azyl podat žalobu k příslušnému krajskému soudu (podle místa pobytu žadatele v době podání žaloby). Obdrží-li žadatel o mezinárodní ochranu negativní rozhodnutí krajského soudu, přestává být (po nabytí právní moci rozhodnutí) žadatelem o udělení mezinárodní ochrany. Proti rozhodnutí krajského soudu může cizinec podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Při splnění zákonných podmínek mu může být uděleno vízum za účelem strpění pobytu.

Tabulka 2-3. Průběh řízení kasačních stížností u Nejvyššího správního soudu v roce 2012

Počtem cizinců s kasační stížností se rozumí počet cizinců, o jejichž kasačních stížnostech nebylo dosud rozhodnuto.

Tabulka 2-5. Nově podané žádosti o mezinárodní ochranu podle místa podání v roce 2012

Pod pojmem azylová zařízení se rozumí přijímací, pobytová a integrovaná střediska. Ostatními místy pobytu jsou pak míněny nemocnice, věznice a zařízení pro zajištění cizinců.

Tabulka 2-11. Udělená státní občanství ČR azylantům

Podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v případě získání státního občanství azyl zaniká. Sloupce za roky 2000 až 2012 ukazují počty osob, kterým azyl zanikl z důvodu získání státního občanství.

Tabulka 2-12. a 2-13. Doplnková ochrana

Podle § 14, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu.

* * * * *

V roce 2013 bylo evidováno celkem 707 žádostí o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Oproti roku 2012 (752) počty žádostí mírně poklesly a dostaly se tak na historické minimum. Lze tudíž zaznamenat další pokračování klesajícího trendu podávaných žádostí, který přetrvává od roku 2004. Většina žadatelů o mezinárodní ochranu pocházela v roce 2013, stejně jako v předešlých letech, z asijských zemí, a to 41,4 %. Podíl žadatelů z asijského kontinentu se tak o něco snížil (z 43,4 % v roce 2012). Mírně se snížilo i zastoupení žadatelů z evropských zemí, a to z 41,7 % v roce 2012 na 40,5 % v roce 2013. Podíl žadatelů z afrických zemí dosahoval v roce 2013 8,5 %, tzn. mírně poklesl (z 9,5 % v roce 2012). Nejméně žadatelů o mezinárodní ochranu bylo evidováno ze zemí amerického kontinentu (6,1%). Ve srovnání s předchozím rokem však tato skupina viditelně vzrostla (z 2,3 %).

Žadatelé o mezinárodní ochranu pocházeli v roce 2013 celkem z 55 zemí světa. Spektrum zdrojových států se tudíž o něco zúžilo (z 59 zemí v roce 2012). Nejvíce žádostí bylo přijato od státních příslušníků Ukrajiny, a to celkem 146 žádostí. Dále následovali občané Syrské arabské republiky s 69 žádostmi, občané Ruské federace (53), Vietnamu (49) a Arménie (43). Mezi země s vyšším počtem žádostí patřily v roce 2013 také Kuba (39), Bělorusko (22), Kazachstán (22) a Nigérie (22).

Ministerstvo vnitra ČR vydalo v roce 2013 v řízení o udělení mezinárodní ochrany celkem 978 rozhodnutí, z toho v 351 případech byla Ministerstvem vnitra ČR přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany. Formou azylu byla mezinárodní ochrana v roce 2013 udělena celkem u 95 případů, což bylo o 46 více než v předchozím roce. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Myanmaru, Ruska, Ukrajiny a Běloruska. Doplnková ochrana pak byla udělena ve 256 případech, nejčastěji občanům Syrské arabské republiky a Běloruska. U doplňkové ochrany byl zaznamenán proti předchozímu roku viditelný nárůst (ze 149 v roce 2012).

Ke krajským soudům bylo v roce 2013 podáno 292 žalob proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR. Rozhodnutí Ministerstva vnitra bylo potvrzeno (došlo k zamítnutí žaloby) u 223 případů. K novému projednání v první instanci (OAMP) bylo vráceno celkem 29 žalob. K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně bylo v roce 2013 podáno celkem 234 kasačních stížností. Nejvyšším správním soudem pak bylo vydáno 242 rozhodnutí. U 224 případů došlo k negativnímu rozhodnutí nebo zamítnutí kasační stížnosti. K novému projednání u krajských soudů byla věc vrácena v 9 případech a v dalších 9 případech byla stížnost vrácena zpět k projednání na Ministerstvu vnitra ČR (OAMP).